

פאניקה במקום חרדת קודש

בטענות על הביצוע המדויק והבטוח שלה.

הדברים השתנו בחלק השני של הקונצרט, ב"שיר על הארץ" של גוסטב מהלר. יש יצירות שהן גדר לות מדי למידתן של תזמורות מסויימות, וכך המקרה עם מהלר והסימפונית הירושלמית. לכל הארץ רך אפשר היה לחוש במשהו היסטרי באוויר. שלון לא נתן למוסיקה לדרום אלא כאילו התקיף אותה, ניסה להכפיף אותה למרותו כדי שהכל יפול למקום ושלא יהיו שגיאות.

הכל התחיל ונגמר בצליל התזמור רת: היא לא הצליחה להשיג את הנחוץ ביותר ביצירה זו, והוא הצליל העשיר והיפה. במקום מתיקות צליל היתה אגרסיוויות; במקום חרדת קודש – וייסלח לי על המליציות – היתה פאניקה. הסולנים לא התעלו גם הם, והטראגיות הגדולה של הפרק האחרון, "הפרידה", לא בוטאה כלל בביצוע הזה.

המצלולים שלה חריפים, המבנה מרפשט ובמקום קצביות היא מושתתת על סטטיות ופועלת במעגליות כמעט הרמטית. לא מלוודיות מרכיבות אותה כי אם התרחשויות של התמדנות תהליכים והיפרדותם, הצטברות אנרגיה צלילית רחוסה ופיזורת וחריפות בין אירועים עוקבים לבין כאלה הקורים בו בזמן.

"ברצוני להציב כמה תמרורים בדרכו של המאזין כדי לסייע לו לגלות בנוף זה את הצמיחה", כתב טל בהקדמה ליצירתו, אבל דבריו בהמשך רק מוסיפים על הסתום ואינם מפרשים; רק המשפט שבו הוא מוכיר "קשרים בסיסיים עם העבר" מסביר, אולי, את התחושה הברורה של צורה הגיונית ומהודקת המתעוררת בהאזנה ליצירה ומשרה ביטחון גם תוך כדי התעייה בסבך הצלילי המורכב ממנו היא ארוגה. שלון היה במיטבו בביצוע הסימפוניה ואל התזמורת אי אפשר לבוא

התזמורת הסימפונית ירושלים – קונצרט בשיתוף איגוד השידור האירופי. פליסיטי סאלמר: אלט; דונלד ליטאקר: טנור; מנצח: דוד שלון. 10.4

קונצרט

נעם בן זאב

בעשור התשיעי לחייו נשאר יוסף טל נאמן לדרכו האוונגרדיסטית. ההאזנה לסימפוניה החמישית שלו (1992), עם כל הקושי שבפענוח אינפורמציות סבוכות שאינן קומוניקטיוויות באופן ישיר ומיידי, מעגנת במיוחד, ולו בזכות תחושת האותנטיות השוררת בה לכל אורכה. הסימפוניה של טל אינה מודעת לאופנות ולזרמים העכשוויים של ניאודרומנטיקה וחזרה לטונליות:

אמש בקונצרט / דיאל בלוך

חלום של שומאן

התזמורת הפילהרמונית הישראלית בהיכל התרבות; קונצרט למנויים מספר 1, סדרה 1.
ההנצחה: זובין מהטה. הסולן: ראדו לוסו, ססנר

לאחר שנהגנו ממוצרט נפלא בנגינתו של ראדו לוסו שמענו אתמול ביצוע נפלא עוד יותר של הקונצרט בלה מינור לפסנתר ולתזמורת מאת רוברט שומאן.

הביצוע של לוסו הוא פשוט נהדר, מופנם, פיוטי, ללא כל השמאלץ שפסנתרנים שונים הוסיפו ליצירה הזאת מפעם לפעם. התזמורת בניצוחו של מהטה ניגנה עם הפסנתר בליווי מצוין שתאם את פרשנותו המיוחדת של לוסו.

הקהל זכה גם להדרן נפלא - חלום אהבה של ליסט, שוב בנגינה פיוטית, ללא כל הקצפת והסכרין שעוטפים יצירה זאת לעיתים קרובות מדי.

הקונצרט נפתח בנגינת הסימפוניה החמישית מאת המלחין הישראלי יוסף טל, ביצוע ראשון בפילהרמונית, במלאת למלחין 85. על אף גילו המופלג, יוסף טל הוא אולי הצעיר ברוחו מבין המלחינים הישראלים. בניגוד לרוב המלחינים הישראלים בני דורו, שהגיעו לארץ מאירופה, הוא לא ניסה ליצור מוסיקה יסודית ישראלית, אלא נשאר במוסיקה האירופית תוך שהוא מתקדם עם המרכיבים והמודרניים והחדשניים ביותר.

הסימפוניה מספר 5 יש בה מעין סינתזה בין מרכיבים דודקפוניים יחד עם קווים מלודיים קלאסיים. זוהי יצירה בעלת עוצמה רבה, המאפשרת לכל קבוצות הנגנים בתזמורת לבטא את יכולתם המוסיקלית והווירטואוזית. היא אינה קלה להאזנה ראשונה, אבל יש בה עניין וקסם רב. הסימפוניה הוזמנה על-ידי התזמורת הפילהרמונית של ברלין. כידוע התזמורת הפילהרמונית הישראלית איננה יכולה משום-מה להזמין יצירות אצל מלחינים ישראלים ככירים. הביצוע בניצוחו של זובין מהטה העניק ליצירה עוצמה נוספת חכה לאהדה רבה בקהל.

אמש

במוטיקה

פסנתר בטעם קינמון

הפסנתרן ראדו לופו מנגן עם הפילהרמונית. המנצח: זובין מהפה.

"בשלב מסויים של חיינו אנחנו טובלים את החרטות שלנו בקפה של הבוקר, כמו ביסקוויטים", כותבת נטליה גינצבורג. אך אמש, כאשר ניגן הפסנתרן ראדו לופו, הוא הוביל אותי לטבול דווקא את ההנאות שלי מהפסנתר ומנגינת שומאן שלו, בקפה של הבוקר.

הרבה פסנתרנים בעולמנו מגישים את שומאן (הקונצ'רטו לפסנתר), עם פורנוגרפיה גלויה, צעקנית, זולה. אבל אצל לופו זו אמירה עם ארוטיקה מעודנת. הוא לוקח קונצ'רטו סימפוני, והופך אותו לביטוי קאמרי, אינטימי.

בקטעים הרומנטיים הסוערים הוא איננו צמחוני, אבל לעולם לא צועק. ובקטעים הליריים הוא "משחרר" פנינים. לצלילי הברדלח שלו יש הטעם הנפלא של עוגות הקינמון. חבל רק שזובין מהטה והפילהרמונית היו כבדים עליו. כמה נורא שכלי הנשיפה מעץ לוחצים בחיספוס מרגיז.

הקונצרט התחיל עם יוסף טל (סימפוניה מס.5). כל הקלישאות היו שם: ניגודי עוצמה, כלי הקשה מתפרצים, כלי-מיתרים רוטטים בעצבנות, בקיצור - צלילים ורוח, וגשם של אמירה מקורית - אין.

את "פולחן האביב" של סטרווינסקי כבר שמעתי בקונצרטים הקודמים. הפעם קילף מהטה מעצמו את קליפות הרושם החיצוני, והעיקר - בלי "פוזות". והתוצאה - התזמורת היתה טובה יותר וסטרווינסקי היה מלא להט.

אבל את הקונצרט נזכור בזכות קטע "החלום" של שומאן, שראדו לופו הפך אותו ליופי של פיוט.

חנוך רוז